

ГО «Європейська освіта і наука в Україні» (ГО ЄОНУ)
NGO "European Education and Science in Ukraine"
NGO EESU/AEDE
вул. Пирогова 9, каб. 406, 01601 Київ

№ _____

На № _____

20 квітня 2021

Шановний пане міністре С.М. Шкарлет,

ми як громадська організація «Європейська освіта і наука в Україні» не можемо стояти осторонь тих проблем, які виникли у зв'язку з реформою школи, відомої як «Нова українська школа».

Досвід років реформи засвідчив насамперед відірваність НУШ від дошкільної системи освіти дітей. В Україні діє система раннього розвитку дитини, якою опікується підкомітет з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету ВР з питань освіти, науки та інновацій на чолі з паном Володимиром Вороновим. І є певні досягнення, тому що діти з підготовчої групи дошкільного закладу України за діючою навчальною програмою набувають предметної, соціальної, громадської компетентності. Пан Воронов справедливо зазначає, що учні, «які потрапили до престижних шкіл, проводили більше часу у садочку, ніж їхні менш успішні однолітки. Про це свідчать дані Міжнародної програми з оцінки освітніх досягнень школярів PISA. Отже, чим раніше до садочка – тим кращий результат», наголошує пан Воронов. А прийшовши до НУШ, у дітей гальмується процес формування особистості, тому що переважна більшість дітей вже вміє читати до школи, а в школі, наприклад, на тридцять першому тижні занять вони знайомляться з голосними «о» та «у».

На нашу думку, необхідно:

1. Забезпечити наступність навчальних програм дитячих садків та початкової школи і підсилити змістову компоненту початкової освіти, тобто скорегувати зміст навчальної діяльності в межах адаптивно-ігрового періоду таким чином, щоб діти продовжили активне пізнання світу і набуття перших наукових знань, а не призупинилися в цьому процесі (навчальна діяльність має бути організована через ігру, й ігра не має домінувати).
2. Використати позитивний досвід реформування початкової школи у середині 90-рр. минулого століття, коли підготовлені діти, які вже до школи навчилися читати, а деякі з них і писати, вивчали програму початкової школи за 3 роки, а діти, які не мали можливості отримати гарну дошкільну освіту, проходили той же матеріал за 4 роки. Таким чином, у п'ятому класі вони на рівних починали вчитись у середній школі. Діти отримували навантаження, яке відповідало їхньому рівню розвитку, їх розвиток не гальмувався заради вирівнювання знань з непідготовленими до школи дітьми.
3. НУШ передбачає нові підходи: особистісно-орієнтований, компетентнісний, діяльнісний. Це цікаво і сучасно. Проте, для реалізації доречно мати в класі учнів по 15-20 осіб максимально. У наших школах класи переповнені - 28-32 учнів. Необхідно, класні колективи або розвантажити, або об'єднувати у навчальні групи, як це робиться для уроків з іноземної та української мов. Позитивний фінський досвід якраз свідчить про ефективність навчання у класах з кількістю до 20 учнів, тоді нові методики навчання, які використовуються в НУШ, спрацюватимуть.
4. Навчальні програми мають передбачати більшу кількість годин на вивчення тем, що дасть можливість довести процес засвоєння знань до логічного завершення (формування знань і умінь), а не зупинити його щоуроку на етапі первинного сприйняття інформації.
5. Звернути увагу на формування загальнонавчальних умінь (зокрема роботи з інформацією). Низький рівень сформованості означеної групи умінь

унеможливилює подальше успішне навчання учня і в ЗОШ, і у ЗВО, перешкоджає реалізації принципу "навчання впродовж життя", оскільки учні не оволодівають уміннями шукати, відбирати, аналізувати, систематизувати інформацію, піддавати сумніву почуте і побачене, шукати аргументи, спростовувати або ж доводити певні гіпотези.

6. Удосконалити систему оцінювання в НУШ, тому що вона відірвана від вимог дошкільної освіти. У початковій школі потрібна виважена система оцінювання: вербальна - у 1-2-х класах, бальна - у 3-4-х класах за 12-бальною системою оцінювання. Не за рівнями чи за шкалою вимірювання оцінювання від 1 до 10 з нечіткими параметрами, а за оцінками чи балами. Позитивне оцінювання сприятиме формуванню в дитини вміння слідкувати за виваженістю думок, уміння нести відповідальність за якість власних суджень, мотивувати його до навчально-пізнавальної діяльності, адже «успіх у навчанні - єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися» (В. Сухомлинський).
7. НУШ передбачає інтеграцію предметів, але при цьому не налагоджено зв'язок між школою і закладами вищої освіти, які не готують учителів для інтеграції знань. Необхідне роз'яснення, яким чином буде проходити інтеграція предметів і де взяти грамотного (щоб не втратити якість навчання) учителя з інтегрованими знаннями. В успішних європейських країнах не інтегрують предмети, а посилюють міжпредметні зв'язки. Задачі з математики конкретні, напр.: дорога від Відня до Лінца 184 км, за який час зможе подолати цю відстань велосипедист, якщо він їхатиме зі швидкістю 20 км на годину. Активізуються знання з географії, які накладаються на власний досвід їзди на велосипеді, затреновуються знання фахової рідної мови. У Європі відома Програма CLIL, завдяки якій знання, отримані учнями з природничих наук пов'язуються з вивченням англійської мови з метою підготовки учнів до майбутньої співпраці в межах ЄС, забезпечуючи таким чином принцип мобільності.

8. Залишити систему спеціалізованих шкіл за різними профілями знань (математичні, мовні, природничі, музичні та ін.). Вони відповідають виклику сучасності особистісно-орієнтованого навчання. У цих школах накопичено великий позитивний досвід поглибленого вивчення предметів, які відповідають профілю школи, є відповідна матеріальна база. Перетворюючи їх на загальноосвітні ми втрачаємо якість знань учнів і перспективу продовження навчання після дев'ятого класу. НУШ передбачає коледжі, однак їх немає, і на пустому місці вони не з'являться. У нас уже зруйнували систему профтехосвіти і тепер питають, чому це нам не вистачає працівників робочих професій. Не руйнуйте те, що якісно працює! – Це головний принцип бізнесу.
9. Забезпечити цілісність освітнього процесу. Навчання має відбуватися у поєднанні з вихованням, а не відокремлено. Виховувати має навчання, зміст навчання, а не поодинокі виховні заходи (виховні години).
10. Підвищити рівень кваліфікації вчителів за державний кошт, тому що робота в нових умовах вимагає неабиякої підготовленості вчителів, обумовлює необхідність проходження ними атестацій, курсів підвищення кваліфікації.
11. Покращити фінансування української школи. Освіта в Україні, страхування, лікування, харчування, забезпечення учнів підручниками, тощо мають бути безкоштовними, це гарантує нам наша Конституція. А держава завдяки нашим податкам та їх раціональному використанню має забезпечити освіту майбутніх поколінь для успішного функціонування держави України у конкурентному високотехнологічному глобалізованому світі.

Доц. к. п. н. О.В. Холоденко

Президент ГО «Європейська освіта і наука в Україні»

Проф. д. філол. н. С.М. Іваненко

Почесний Голова ГО «Європейська освіта і наука в Україні»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти

пр. Перемоги, 10 м. Київ, 01135, тел.(044)481-47-58, факс (044)481-32-87, e-mail: dps@mon.gov.ua

ГО «Європейська освіта і наука в Україні»
вул. Пирогова, 9, каб. 406,
м. Київ, 01601

За результатами розгляду звернення від 20 квітня 2021 року (реєстрація МОН від 06.05.2021 № 15420/0/1-21) щодо реформи «Нова українська школа» у межах компетенції повідомляємо.

Щодо питання *наступності дошкільної та початкової освіти* в закладі загальної середньої освіти інформуємо.

Питання розвиненості, вихованості та освіченості дитини старшого дошкільного віку та забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою визначені у Базовому компоненті дошкільної освіти (далі – Базовий компонент), що є державним освітнім стандартом, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2021 року № 33.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про дошкільну освіту» виконання вимог Базового компонента є обов'язковим для всіх закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, інших форм здобуття дошкільної освіти.

Процедура досягнення здобувачами дошкільної освіти результатів навчання (набуття компетентностей), передбачених Базовим компонентом, визначається освітньою програмою закладу освіти, а навчально-методичне забезпечення реалізації Базового компонента здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

У новому Базовому компоненті вперше визначено не лише стандартизовані вимоги до результату дошкільної освіти, тобто до дитини, а й окреслено обов'язкові умови, які забезпечуватимуть досягнення бажаного результату виховання в системі дошкільної освіти.

Новими складниками Базового компонента є: збереження самоцінності дитинства; відповідальність сім'ї за розвиток дитини; взаємодія закладів дошкільної освіти з родинами дітей як учасниками освітнього процесу; наступність між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини; обов'язки суспільства/громади в забезпеченні доступної та якісної дошкільної освіти; становлення компетентностей дитини в умовах закладу дошкільної освіти та ін.

Наступність дошкільної та початкової освіти простежується в узгодженості та цільовій єдності в розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти у спільності принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, що забезпечують розвиток дитини дошкільного та молодшого шкільного віку;

З метою вивчення ефективності новацій, визначених концепцією «Нова українська школа» та новим Державним стандартом, відповідно до наказу МОН від 13.07.2017 № 1028 із 1 вересня 2017 року проводиться експеримент всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти» на базі закладів загальної середньої освіти на 2017 – 2022 роки.

Відповідно до мети всеукраїнський експеримент був спрямований на розробку, наукове обґрунтування та експериментальну перевірку навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти та підготовки педагогів до впровадження новацій у шкільну практику.

Для здійснення експерименту були визначені регіональні координатори. У звітах ці координатори відзначали, що позитивними результатами впроваджуваних новацій «Нової української школи» є:

1. Спрямування Державного стандарту початкової освіти на організацію завдань освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегровано-предметній основі з максимальним використанням ігрових форм і методів.
2. Використання інтерактивних методів навчання: технології розвитку критичного мислення, дослідницького методу навчання, ігрових методів, ментальних карт як інноваційних засобів навчання школярів.
3. Використання на уроках та в позакласній роботі елементів театральної педагогіки.
4. Використання технології LEGO.
5. Використання проектної технології, яка надає можливість навчити учнів здобувати знання самостійно, застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань.
6. Забезпечення практичної зорієнтованості інтегрованого курсу «Я досліджую світ». У процесі предметно-перетворювальної діяльності учні початкової школи вчать планувати свої дії під час виготовлення виробів, розширювали власний сенсорний досвід тощо.
7. Реалізація основних принципів педагогіки партнерства, кооперативного навчання. Неможливо досягти успіху без тісної взаємодії між учителями і батьками, тому заклади разом із батьківською громадою співпрацювали під час Ранкових зустрічей, уроків, майстер-класів у різних цікавих і корисних для всіх учасників формах: «Коло», «Спільна справа», «Творча родина».
8. Автономія вчителя. Учителям початкової школи довелося змінити свою свідомість, перебудувати сприйняття навчального матеріалу, виготовити величезну кількість роздаткових матеріалів. Навчитися бачити незвичне у звичних речах.
9. Нове освітнє середовище. Наявність відповідного обладнання та його зручне розміщення в навчальних осередках дало можливість і учням, і вчителю ефективно взаємодіяти під час освітнього процесу.
10. Нові сучасні підручники та навчальні посібники (робочі зошити). Методичний супровід. Все це активізує дитину, створює ситуацію успіху, формує позитивну мотивацію до навчання.

11. Практика ранкових зустрічей. Учні в експериментальних класах швидко адаптувалися до шкільного життя. Під час ранкових зустрічей діти вчаться слухати співрозмовника, об'єднуватись в групи для гри та навчання, повідомляти щоденні новини, планувати діяльність на день разом з учителем тощо.

12. Соціалізація учнів та реалізація демократичних цінностей.

13. Здійснення формувального оцінювання та надання допомоги учням щодо оволодіння навичками самооцінювання. Нова модель оцінювання ґрунтується на формувальному оцінюванні, що дозволяє оцінити насамперед процес навчання, а також поступ кожного учня.

14. Здійснюючи спостереження за учнями, було визначено, що підвищився рівень ініціативності учнів, які навчаються у пілотних класах. Це виявилось у тому, що вони мали бажання самостійно досліджувати, виконувати творчі завдання, готувати і презентувати власні роботи, повідомлення тощо. Діти не боялися допустити помилку, проаналізувати та виправити її.

З метою формування системи надання методичної допомоги для вчителів, які беруть участь у експерименті, створено обласні творчі групи, до складу яких увійшли вчителі початкових класів, методисти, науковці. Проводяться консультації, круглі столи, на яких обговорюються питання організації освітнього процесу: забезпечення навчально-методичною літературою для реалізації інтегрованого навчання, складання розкладу уроків, ведення шкільної документації.

Щодо кількості учнів у класах закладів загальної середньої освіти повідомляємо.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту» кількість учнів у класі (наповнюваність класу) державного, комунального закладу освіти не може становити менше 5 учнів та більше 24 учнів, які здобувають початкову освіту; 30 учнів, які здобувають базову чи профільну середню освіту.

Стосовно організації освітньої діяльності та оцінювання в початковій школі закладу загальної середньої освіти інформуємо.

Організація освітньої діяльності у початковій школі закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688) (у 1-3 класах), Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 (у 4-х класах). Виконання вимог зазначених державних стандартів є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності.

Вимоги до навчання в початковій школі визначено в методичному листі МОН від 11.08.2020 № 1/9-430 «Методичні рекомендації щодо викладання

навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році».

Оцінювання результатів навчання учнів початкових класів у закладах загальної середньої освіти урегульовано такими документами:

- методичні рекомендації щодо здійснення оцінювання, затвержені наказом МОН від 20 серпня 2018 року № 924 (1 клас);
- методичні рекомендації щодо здійснення оцінювання, затвержені наказами МОН від 27 серпня 2019 року № 1154 (2 клас).

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів у 1-2 класах має формувальний характер, здійснюється вербально, на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає активне залучення учнів до самоконтролю і самооцінювання.

Здійснення формувального оцінювання орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня. Воно розпочинається з перших днів навчання у школі і триває постійно.

Вимоги до очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів 1-2 класів використовуються для:

- організації постійного спостереження за динамікою формування певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, та особистим розвитком учня;
- обговорення навчального поступу з учнями та їхніми батьками або особами, які їх замінюють;
- формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання.

Крім того, з урахуванням численних запитань, адресованих МОН щодо оцінювання результатів навчання учнів 3 класів «Нової української школи» та учнів 4 класів закладів загальної середньої освіти, що є учасниками всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти», Міністерством надано роз'яснення керівникам органів управління у сфері освіти (*лист МОН від 30.03.2021 № 1/9-174*) щодо оцінювання результатів навчання учнів 3-4 класів початкової школи. Зазначений лист МОН регулює особливості оцінювання результатів навчання учнів 3-4 класів початкової школи до уточнення положень, що містяться у наказі Міністерства освіти і науки України від 04 лютого 2021 року № 143 «Про доопрацювання методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи».

Згідно із частиною першою статті 8 Закону України «Про повну загальну середню освіту» *формування мережі закладів освіти здійснюють* у межах повноважень органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а згідно з абзацом четвертим частини першої статті 32 цього Закону розвиток мережі комунальних ліцеїв планують та забезпечують Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні та міські ради.

Міністерство підтримує законодавчі ініціативи, що мають на меті підвищення спроможності органів місцевого самоврядування як засновників комунальних закладів загальної середньої освіти забезпечувати доступність повної загальної середньої освіти, а також урегулювання питання діяльності у

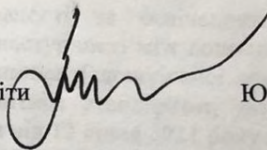
складі ліцеїв структурних підрозділів, що можуть забезпечувати здобуття початкової та базової середньої освіти (зокрема, проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти» (реєстр. № 4629-1 від 09 лютого 2021 р.), що розглянутий Верховною Радою України в першому читанні.

Відповідно до Закону України «Про освіту» заклади освіти наділені автономією, що полягає в їх самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом.

Крім того повідомляємо, що згідно з частиною четвертою статті 38 Закону України «Про повну загальну середню освіту» організація освітнього процесу та діяльності закладу загальної середньої освіти належать до повноважень його керівника.

Слушні пропозиції, зазначені у зверненні, будуть враховані під час створення подальших нормативних документів та навчально-методичних матеріалів.

Начальник Головного управління
загальної середньої та дошкільної освіти

Юрій КОНОНЕНКО